

Bir romandan bir öyküden...

Bizi kuşatan öylesine çok öykü, roman var ki, bunların her biriyle farklı evrenlere açılıp yepyeni dünyalarla tanışıyor, ufkumuz genişlerken bu arada her birimizin ayrı ayrı yaşadığı şu zavallı yalnızlıkta kendimize sığınaklar da yaratıyoruz bir biçimde...

Öykü okumak belki gurmelik gerektiriyor biraz. Roman okumak ama tıka basa karın doyurmayı, çağırıyor bir ölçüde. Andığım bu iki türle ne zaman sıkı fıkılık yaşasam, bu düşünce kendisini ille de duyuruyor önünde.

Belki doğrudur, öykü uçarı ama uçucu olmayan bir ağırlığa sahip, oysa roman, bizi kendisine kilitlemek için çabalyor hep. Öyküde yaşamın karşılaşılabılır anlarıyla, romanda ise yaşamın üzerimize çöken ağırlığıyla yaşıyoruz bir bakıma. İlkinde yaşamın dışına çıkıp gezgin ruhla soluk alıp verirken ötekinde yağmura tutulmuşçasına pusup kalıyoruz.

HASAN GÖREN; "ZAN"...

Hasan Gören'den (d. 1966) ilk roman değil yalnız, bir ilk kitap: Zan (YKY,

2017). Siyasal romanımıza bir çeşni de Gören'den geliyor. Ankara'dan Akçakoca'ya doğru Anadol'la yapılan, kaçış sürecini ele veren bir yolculukla.

Ancak dönem, yazarın tanıklık yapmadığı 12 Mart günleridir. Bu nedenle yoğun bir araştırma yaptığı açık. Nitekim para biriminden Murat 124'e, Chevrolet dolmuşu, Gima'ya, tiyatro, sinemalardan pastanelere, siyah beyaz gazeteden ilk renkli baskıya, plaklara, sonra tuvalet kâğıdı gibi yeniliklere açtığı yerle şaşırtıyor insanı Hasan. Ankara'dan sonra buna ayrıca İstanbul da ekleniyor belgesel havasında.

Ralliciden devrimciye erkeklere ilgisiz alabildiğine değişken astımlı Serap, Serap'ın o sırada aranan devrimci militan sevgilisi Fuat, çocukluk arkadaşı Serap'a aşkı nedeniyle Fuat'ın kaçma planına katkı yapıp onları paşa babasının yazlık evine doğru götürün ama siyasal eylemlerle pek

ilişkisi bulunmayan, hukuk öğrencisi İrfan üçlüsüyle başlıyor roman. İrfan'ın bakışıyla ama elöyküsel aktarımla sürüyor. Sınıf arkadaşı Esra'nın, ötekilerin katılımıyla işler karşırken anlatı siyasal temelde polisiye, aşk odaklı gelişip hızlı tempoda ilerliyor.

Hasan Gören'in, İrfan'da gerçekten yan alabildiğine yüksek bir roman karakteri yaratmayı başardığı söylenebilir. Öte yandan yazar, gerek karakterleri yapılandırırda gerekse onları birbirleriyle, olaylarla ilişkilendirip roman evrenine yerleştirmede, bu doğrultuda ayrıntıları kullanmada başarılı görüntü veriyor. Ayrıca yan anlam gönderme-

lerile de işlevsel kılıyor metni. Sonuçta düpdüzgün örüntü ağı çıkıyor karşımıza.

Romanın dikkat çeken yanlarından biri de açık biçimle yapılandırılması. "Sizce de garip değil mi?" (14), "tahmin ederseniz" (66) vb. türünde pek çok söz, anlatıya sıcaklık katarken yer yer muzipçe dedikodu yapılmış havası yayıyor. Bunların İrfan'ın bakışına dayalı dolaylı özöyküsel alaysamadan geldiğini anlıyoruz. Sonra apansız karşılaşıyoruz o tümcelerle: "Siz bakmayın şimdi bu kitabı yazdığım zamanlardaki kuraklığa. O günler başkaydı" (77); "Bakin şimdi ne geldi aklıma" (96). vb. Özetle İrfan, yıllar sonra, 12 Mart sürecinde yaşananları yazıyor aslında.

Tek sıkıntı, rastlantısallığa fazlaca yer açılmış olması anlatıda. Gerçi yazar, bunu dengelemek amacıyla kara anlatı hatta yer yer kara güldürü havası yayıp bu zedelemeyi gidermeye çalışıyor ama yine de onca olayda, ilişkilenişte rastlantısallık zaaf olarak ortada duruyor. İrfan'ın rastlantıyla kilimde bulunduğu kan lekesi değil üzerinde durduğum, Serap'ın Fuat'ı koruma amaçlı polisle işbirliğinin telefonla açığa çıkması, Fuat'ın kaçınışında rol oynayan adamı bulmaya çalışan İrfan'ın yaşadığı rastlantısallıklar vb. Yaşamda bu tür milyonda bir yaşanabilecek rastlantısallık şaşırtmaz insanı. Ancak yazınsal metinde rastlantısallık apayrı ölçütlerle gerekçelendirilmek zorunda.

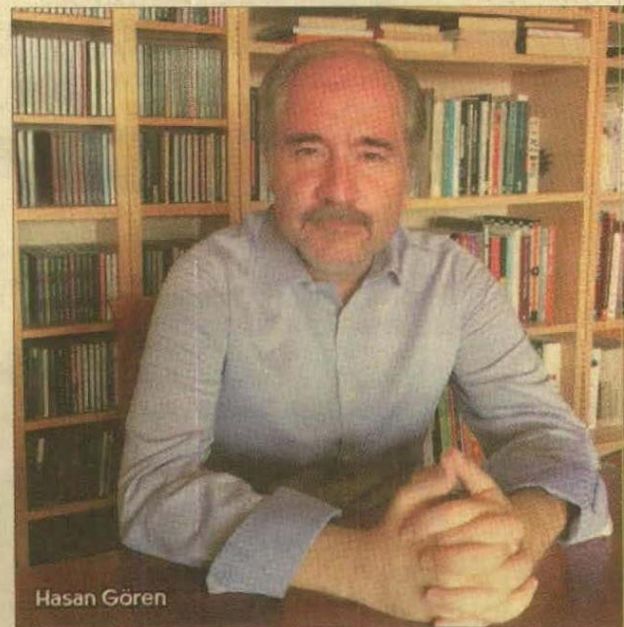
HASAN GÖREN'İN "ZAN"DAKİ BAŞARISI...

Hasan Gören'in Zan'ı, sıradanlığın dışında önem taşıyor bana göre. Kendisinin beş-altı yaşlarında olduğu düşünülecek 12 Mart dönemini, anlatı evrenine taşıdığına dair yoğun emekten ötürü yazar övgüyü hak etmiyor değil. Ama romanı önemli kılan, yapının iki farklı açıdan yazırsamıza kattığını zenginlik kanımca. Bunları şöyle sıralayabilirim.

1. Zan, 12 Mart günlerine geri giderken, herhangi toplumsal olayın yazınsal aktarımında konunun aceleyle getirilmeyip zamana bırakılmasıyla daha başarılı sonuç alınabileceğini gösteriyor bize. Çünkü gerekli soyutlayımla dönüştürümün kısa sürede değil ancak uzun bir süreçte gerçekleştirilebileceğinin altını çizerek bunu kanıtlayıcı örnekçe oluşturuyor. İrfan, elli yıl öncenin 12 Mart'ına baktığına, soğukkanlı duruş yansıttığına göre, Gezi olgusu için de bu tür bir yaklaşım düşünülebilir pekâlâ.

2. Yazar, Zan'da bize İrfan'dan kalkarak siyasal bağlamda ilişkileniş bulunmayan karakteriyle bir karşı-siyasal roman yazılabileceğini ortaya koyuyor.

Yapının kimi bölümlerinde "deneme" türüne göz kırptığını öne sürenler çıkabilir. Yazanın bunları haber, dile getirilme vb. biçiminde kullandığı, sorgulayıcı herhangi yaklaşıma girmediği apaçık. Gerçi dönemin siyasal tartışmalarına zaman zaman yer açılırken bir çalım deneme havasının kendini duyurduğu görülüyor değil. Örnekte roman kişinin sözleri, amacını taşıyor bana göre: "...insanlara ne yapacağını söyleyen hiç kimse yok. Herkes kendisini özgür zannediyor. Ama beyinlerimiz hâkim güç tarafından öylesine fethedilmiş ki, sadece onların istediklerini yapabiliyoruz" (72). ■

Hasan Gören